

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

СКИБЕНКО ОЛЕКСІЙ ІГОРОВИЧ

УДК 342.5 (045)

**КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ
В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ**

12.00.02 – конституційне право; муніципальне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2021

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник – кандидат юридичних наук, професор
Олійник Анатолій Юхимович,
Київський національний університет технологій та
дизайну, професор кафедри приватного та
публічного права факультету підприємництва та
права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, доцент
Боняк Валентина Олексіївна,
Дніпропетровський університет внутрішніх справ,
завідувач кафедри теорії та історії держави і права

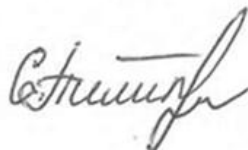
кандидат юридичних наук, доцент
Букач Володимир Володимирович,
Київський інститут інтелектуальної власності та
права Національного університету «Одеська
юридична академія», доцент кафедри кримінального
права, процесу і криміналістики

Захист відбудеться «25» лютого 2021 р. об 11 годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 26.007.04 у Національній академії внутрішніх справ за адресою:
03055, м. Київ, пл. Солом'янська, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії
внутрішніх справ за адресою: 03055, м. Київ, пл. Солом'янська, 1.

Автореферат розісланий «25» січня 2021 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

С.А. Пилипенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Верховна Рада України від імені українського народу, закріпивши в Конституції України незворотність європейського та євроатлантичного курсу України, що, своєю чергою, вимагає приведення засад конституційного ладу держави у відповідність до міжнародних та європейських стандартів державної політики, підтвердила пріоритетність втілення принципу верховенства права в базис суспільних відносин шляхом реформування органів правосуддя, зокрема прокуратури.

Незважаючи на те, що основні аспекти конституційно-правового статусу прокуратури в Україні закріплені в Конституції України та Законі України «Про прокуратуру», положення ряду законодавчих актів, що регулюють права, обов'язки й відповідальність органів прокуратури, не відповідають положенням Основного Закону та сучасним європейським стандартам функціонування аналогічних інституцій. Ця обставина, своєю чергою, вказує на наявність теоретичної і практичної потреби всебічного дослідження проблематики конституційно-правового статусу прокуратури в контексті її інтеграції до органів правосуддя. Водночас компетенції, якими була наділена прокуратура на етапі становлення Незалежності України, не давали можливості перетворити її на інститут захисту інтересів суспільства, держави й особи європейського зразка. З цією метою держава задекларувала та розпочала ряд правових реформ, які мали втілити зазначені трансформаційні процеси в життя, проте на сьогодні вони не досягли своєї мети.

Варто відзначити провідну роль правових реформ, задекларованих та розпочатих у державі, як чинника, що зумовлює трансформаційні процеси при її перетворенні від контрольно-наглядового органу до європейського правозахисного інституту. Проте за період незалежності всі реформи прокуратури зводились лише до двох напрямів: позбавлення її окремих функцій та зміна чисельності прокурорів, переважно в бік зменшення їхньої кількості. Зміну принципів, методів та стандартів функціонування прокуратури жодна з реформ не охопила. Однак, реформування саме конституційного статусу функціонування прокуратури й має бути ціллю реформи, без чого наблизити прокуратуру до її аналогів у демократичних країнах неможливо.

З доктринального погляду праці відомих учених-конституціоналістів слугували своєрідним поштовхом для розвитку науки конституційного права в напрямі дослідження проблематики конституційно-правового статусу прокуратури України та пошуку оптимальної моделі її функціонування. Ідеї, наукові погляди, доктрини, сформульовані названими вченими, сприяють об'єктивному науковому аналізу проблематики дисертаційної роботи.

В різні часи зазначеною проблематикою займалися такі відомі вчені – конституціоналісти як: С. Альперт, Д. Бакаєв, О. Бандурка, М. Біденко, І. Вернидубов В. Гусаров, В. Долежан, М. Косюта, М. Мичко, М. Руденко, В. Сапунков, В. Тацій, О. Толочко, П. Шумський, кожен з яких зробив свій вклад

в розвиток конституційного права загалом та в дослідження проблематики конституційно-правового статусу прокуратури в Україні зокрема.

Динамізм конституційних процесів, що полягає в тенденційних змінах законодавства, яке регулює конституційний статус прокуратури, та постійне наголошення інститутами публічної влади на необхідності реформування прокуратури України робить тему дисертаційної роботи вкрай актуальною.

Сучасна реформа прокуратури має бути спрямована на подальше вдосконалення її конституційно-правового статусу з метою забезпечення безперешкодної реалізації прав особи. Прийняття 14 жовтня 2014 року нового Закону України «Про прокуратуру» дав оптимістичний поштовх науковцям, практикам, політикам та ЗМІ щодо вироблення найбільш оптимальної та ефективної моделі реформування прокуратури як правозахисного інституту в контексті реалізації євроінтеграційних прагнень української держави. Тож, за хронологічні межі дослідження взято весь період існування органів прокуратури в умовах української незалежної держави, починаючи з моменту її проголошення 24 серпня 1991 року, з метою застосування більш глибокого підходу до осмислення проблематики конституційно-правового статусу прокуратури та вироблення концепції щодо її вдосконалення шляхом проведення правових реформ.

Отже, обрана тема дослідження є актуальною з позиції теорії та практики організації і діяльності прокуратури України, удосконалення її конституційно-правового статусу в умовах реформування.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 рр., затверджених Постановою загальних зборів НАПрН України від 03 березня 2016 р.; Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, схваленої Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015. Тему дисертації обговорено та затверджено Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 27 січня 2015 р. (протокол № 1) та уточнено 29 жовтня 2019 р. (протокол № 22).

Мета і задачі дослідження. Метою дисертації є здійснення системного конституційно-правового дослідження головних аспектів конституційно-правового статусу прокуратури України, а також формулювання пропозицій та рекомендацій, спрямованих на вдосконалення законодавства, що регулює діяльність прокуратури України в умовах її реформування та з урахуванням євроатлантичної інтеграції України. Мета дослідження зумовлює необхідність постановки та вирішення таких *задач*:

– узагальнити результати наукових праць вітчизняних і зарубіжних науковців, у яких досліджувалися питання конституційно-правового статусу прокуратури;

– проаналізувати міжнародні договори та нормативно-правові джерела реформування конституційно-правового статусу прокуратури України;

- окреслити методологічні основи конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах реформування;
- сформулювати поняття конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах реформування;
- систематизувати функції прокуратури України в умовах її реформування;
- узагальнити кадрову політику прокуратури України в умовах її реформування;
- розкрити конституційно-правовий статус прокуратури України в умовах її реформування;
- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення законодавства, яке регулює конституційно-правовий статус прокуратури України в умовах її реформування.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у сфері реформування та вдосконалення організації і діяльності прокуратури України.

Предметом дослідження є конституційно-правовий статус прокуратури України в умовах її реформування.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить поєднання філософських, загальнонаукових і спеціально-правових методів пізнання соціально-правових процесів, застосування яких гарантувало всебічність і повноту отриманих знань, а також досягнення поставлених перед дисертантом цілей. Під методологією дослідження діяльності прокуратури України в умовах її реформування ми розуміємо систему методів, які використовуються для з'ясування сутності та змісту досліджуваної проблеми, а також визначення основних шляхів її вирішення. У межах нашої дисертаційної роботи використано діалектичний, системний, історичний, формально-логічний та інші методи дослідження.

Застосування *діалектичного методу* допомогло дослідженню еволюції конституційно-правового статусу прокуратури в Україні в системі органів державної влади, з'ясуванню поняття та структури її конституційно-правового статусу, проблеми правового регулювання та реалізації її повноважень (підрозділи 1.1, 1.2). *Системний метод* сприяв формуванню суті проблем конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах її реформування. Методологічна специфіка системного підходу дозволила в процесі дослідження вивчити закономірності та механізм утворення системи органів прокуратури в Україні (підрозділи 2.1, 2.2). Застосування цього методу обумовлено різноманіттям внутрішніх і зовнішніх зв'язків предмета дисертаційної роботи (підрозділ 3.3). Послідовне застосування системного методу є обов'язковим атрибутом дослідження, дає змогу всебічно та неупереджено робити висновки на основі позитивних і негативних (дискусійних) фактів. *Історичний метод* дав змогу проаналізувати хронологічну послідовність процесів та подій виникнення, формування й розвитку інституту прокуратури з метою осмислення помилок, яких припускався законодавець, розпочинаючи черговий етап реформування наглядової інстанції. (підрозділи 3.1, 3.2).

Дав змогу показати якісні еволюційні зміни інституту прокуратури України і правових джерел, які регламентують її діяльність в умовах реформування. Процес реформування потребує виваженості, послідовності та врахування емпіричного досвіду (підрозділи 2.2, 2.3).

У рамках дисертаційної роботи було використано також *формально-логічні методи* і прийоми: аналіз, синтез, дедукцію, індукцію, аналогію (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 2.2). Покладена в основу нашої дисертаційної роботи методологія має виключно уніфікований характер, що є умовою всестороннього дослідження та отримання якісних та достовірних висновків.

Водночас для кращого розуміння природи суспільних відносин, які виникають у сфері реформування прокуратури в Україні, використовувався *метод динаміки та наукового прогнозування* (підрозділ 3.1).

Емпіричну базу дослідження становлять, статистичні показники роботи прокуратури України за 2015 – 2019 роки, судова практика (загалом 15 справ Верховного суду, Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини, що носять прецедентний характер та мають вирішальний вплив на статус органів прокуратури) за 2008 – 2019 роки.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим в Україні самостійним комплексним дослідженням конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах її реформування після набрання чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури». На основі проведеного аналізу сформульовано нові практичні рекомендації, висновки та пропозиції, спрямовані на вдосконалення конституційно-правового статусу прокуратури в Україні в умовах її подальшого реформування, зокрема:

вперше:

– систематизовано нормативні джерела, які закладають конституційно-правову базу щодо реформування прокуратури в Україні. Запропоновано визначати нормативно-правові джерела конституційно-правового статусу прокуратури України як Конституцію України та систему законів (включаючи й ратифіковані міжнародні договори) та підзаконних нормативно-правових актів, що закріплюють, регулюють та охороняють конституційно-правовий статус прокуратури України, поділяються на зовнішні і внутрішні нормативно-правові акти та утворюють правове поле для функціонування прокуратури України. Проведено комплексний аналіз рішень Європейського суду з прав людини, Конституційного Суду України та Верховного Суду як нормативно-правових джерел конституційно-правового статусу прокуратури України, їхнього значення, змісту та правової природи;

– визначено конституційно-правовий статус прокуратури України як компетенцію системи органів прокуратури України, що здійснюють встановлені Конституцією України правозахисні функції, характеризуються сукупністю повноважень її структурних елементів (завдань, функцій, гарантій та відповідальності), забезпечують стабільність та ефективність функційних взаємозв'язків з метою забезпечення верховенства права та визнання людини, її

життя і здоров'я, честі й гідності, недоторканності й безпеки найвищою соціальною цінністю;

– досліджено правову природу делегованих функцій прокуратури з погляду відповідності їх Конституції України та необхідності врегулювати правовідносини у сфері здійснення правосуддя на території, на якій діє правовий режим воєнного, надзвичайного стану, або в районі проведення антитерористичної операції;

– обґрунтовано необхідність зміни порядку заміщення посади Генерального прокурора, як складової частини реформування органів прокуратури в контексті їхньої інтеграції до судової системи. Сформовано концепцію того, що для судової гілки влади характерним є автономність у питаннях призначення на адміністративні посади, що, своєю чергою, має бути притаманним і органам прокуратури. Деполітизація цього процесу, мінімізація впливу інших гілок влади на кадрові процеси в органах прокуратури будуть слугувати кроком до перетворення України на правову державу. Запропоновано обирати Генерального прокурора на Всеукраїнській конференції прокурорів або всім прокурорським корпусом шляхом електронного голосування за допомогою цифрового підпису, якій є у всіх прокурорів;

удосконалено:

– рекомендації щодо напряму кадрової політики органів прокуратури в бік її гармонізації з конституційними принципами верховенства права з метою поліпшення законодавчо закріплених гарантів незалежності прокурорів як носіїв судової влади шляхом запровадження аудит виконаної прокурором роботи, що, в свою чергу, мінімізувало б ризики констатації судами фактів порушення конституційних прав прокурорів на працю;

– наукове визначення конституційно-правових функцій прокуратури. З огляду на зміст ст. 131-1 та п. 9 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України під функціями прокуратури України в умовах реформування слід розуміти винятково законодавчо закріплені основні напрями її діяльності, спрямовані на підтримання публічного обвинувачення в суді, організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими й розшуковими діями органів правопорядку, представництво інтересів громадян і держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом, а також нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян;

– обґрунтування необхідності переходу від застарілої функції «загального нагляду» до сучасної – моніторингу додержання законів, під якою ми розуміємо превентивну, правозахисну діяльність, спрямовану на попередження, виявлення та припинення порушень чинного законодавства, шляхом отримання та обробки інформації з відкритих та закритих інформаційних систем без безпосереднього

втручання в роботу відповідного суб'єкта правовідносин, прав та інтересів якого стосується запитувана інформація;

дістало подальший розвиток:

– концепція щодо необхідності подальшої ліквідації функцій, не притаманних прокуратурі європейського зразка. До цього часу всупереч статті 133-1 Конституції України продовжують діяти положення ст. 109 Житлового кодексу УРСР, які дають право з санкції прокурора виселяти в адміністративному порядку осіб, які самоправно зайняли жиле приміщення або проживають у будинках, що загрожують обвалом. З огляду на це, законодавство, що регулює порядок функціонування органів прокуратури, має бути приведене у відповідність до положень Конституції України, а колізійні норми - скасовані;

– ідеї щодо наділення Генерального прокурора правом на звернення до Конституційного Суду України з конституційним поданням. З метою захисту інтересів держави, а також прав і свобод людини і громадянина, з огляду на відсутність на сьогодні у органів прокуратури зазначеної компетенції, пропонується використовувати механізми співпраці з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини шляхом укладання відповідного меморандуму про співпрацю. Аналогічний формат партнерства рекомендується реалізувати у співпраці з Верховним Судом;

– теоретичне обґрунтування необхідності реформування конституційно-правового статусу прокуратури України і її структурних підрозділів (Офісу Генерального прокурора; обласних та окружних прокуратур; спеціалізованих прокуратур) з метою перетворення прокуратури на сучасний європейський демократичний правозахисний інститут, поступово ліквідуючи не властиві їй функції та запроваджуючи високі міжнародних стандартів захисту прав людини в діяльності прокурорів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що положення і висновки, рекомендації та пропозиції, які були викладені в дослідженні, створюють умови для осмислення правової природи та змісту конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах її реформування, її місця в системі гілок влади, подальшого визначення її компетенції, нових функцій та організаційної структури. Викладені в дисертації висновки й рекомендації впроваджені та можуть використовуватися у:

– *правотворчій діяльності* – при опрацюванні проектів змін і доповнень до чинного законодавства у сфері регулювання діяльності органів обласних і окружних прокуратур; розробці та вдосконаленні підзаконних нормативно-правових актів з питань реалізації конституційного права громадян України щодо служби в органах прокуратури України (акт Спеціалізованої антикорупційної прокуратури від 05.09.2019);

– *освітньому процесі* – при підготовці навчальних планів і програм, лекцій, методичних рекомендацій, тестових завдань, дидактичних матеріалів, а також у процесі проведення різних видів занять у Національній академії внутрішніх справ, Академії прокуратури України, інших юридичних навчальних

зкладах МОН України (довідка науково-методичної ради Офісу Генерального прокурора від 04.02.2020).

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження доповідалися на засіданнях кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, а також були апробовані у виступах автора на всеукраїнських науково-практичних конференціях та круглих столах, зокрема на: VI Всеукраїнській науково-теоретичній конференції «Правові реформи в Україні: реалії сьогодення». (м. Київ, 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина» (м. Запоріжжя, 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Національні та міжнародні стандарти сучасного державотворення: тенденції та перспективи розвитку (м. Харків, 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Особливості розвитку публічного та приватного права в Україні (м. Харків, 2019 р.).

Публікації. Основні положення і висновки дисертації відображено в 11 наукових працях, у тому числі шести статтях у наукових фахових виданнях України, одній статті у науковому періодичному виданні іншої держави, чотирьох тезах виступів на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації зумовлені метою та задачами дослідження. Робота складається з анотації державною та англійською мовами, списку публікацій здобувача за темою дисертації, вступу, трьох розділів, що включають дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (330 найменування), додатків. Загальний обсяг дисертації становить 238 сторінок, із них 181 сторінка основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації, зазначено зв'язок із науковими програмами, планами й темами, визначено мету та завдання дослідження, сформульовано об'єкт, предмет і методологію дослідження, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів роботи, а також наведено відомості про апробацію, публікацію результатів дослідження і його структуру.

Розділ 1 «Джерела конституційно-правового статусу прокуратури України та методологія дослідження в умовах реформування» складається з трьох підрозділів, у яких розглядаються загальні теоретико-методологічні та нормативно-правові питання конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах її реформування.

Підрозділ 1.1 «Наукові джерела конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах її реформування» присвячений з'ясуванню змісту наукових джерел конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах реформування. У підрозділі проаналізовано: наукові джерела вітчизняних і зарубіжних учених щодо конституційно-правового статусу органів прокуратури України; процес еволюції наукових поглядів різних дослідників від

тоталітарного розуміння місця та значення органів прокуратури в конституційно-правовій системі держави до усвідомлення необхідності гуманізації діяльності названих органів та пошук шляхів реформування; запропоновано висновки й рекомендації.

Наукові джерела вітчизняних і зарубіжних учених щодо конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах її реформування включають: дисертації і монографії; підручники і посібники; наукові статті, доповіді й повідомлення на конференціях та круглих столах; науково-практичні коментарі нормативно-правових актів тощо.

Підрозділ 1.2 «Нормативно-правові джерела конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах її реформування» присвячено з'ясуванню питань розуміння нормативно-правових джерел дослідження конституційно-правового статусу прокуратури України, включаючи вивчення нормативно-правових актів, нормативних договорів і правових звичаїв. Для здійснення мети дослідження вирішувалися завдання щодо: проведення аналізу стану нормативно-правових актів, що регулюють конституційно-правовий статус прокуратури України; формулювання ознак і визначення нормативно-правових джерел конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах її реформування; характеристики видів названих нормативно-правових джерел; формулювання висновків і рекомендацій.

Провідне місце серед досліджуваних нормативно-правових джерел, що регулюють конституційно-правовий статус прокуратури України відведено аналізу положень Конституції України та закону України «Про прокуратуру», а також розкриттю змісту універсальних та регіональних міжнародних договорів, зокрема Конвенції ООН про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами, Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми та ін.

Всупереч положенню ст. 133-1 Конституції України, яким закріплено, що організація та порядок діяльності прокуратури визначаються законом, конституційно-правовий статус прокуратури України на сьогодні регулюється такими підзаконними нормативно-правовими актами: 1) Указами Президента України: а) «Про символіку Генеральної прокуратури України»; б) «Про Державний Протокол та Церемоніал України»; 2) Постановами Кабінету Міністрів України: а) «Про упорядкування структури та умов оплати праці працівників органів прокуратури»; б) «Про деякі питання реалізації законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури»; в) «Про оплату праці членів Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів».

Судова практика теж є джерелом дослідження конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах її реформування. Виділяють: 1) рішення Конституційного Суду України; 2) рішення Європейського суду з прав людини; 3) постанови Верховного Суду.

У *підрозділі 1.3 «Методологія дослідження конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах її реформування»* з'ясовано загальне

розуміння методології та методи дослідження конституційно-правового статусу прокуратури України. Розроблено власну методологію дослідження конституційно-правового статусу прокуратури України; визначено методи пізнання в процесі дослідження; сформульовано висновки та рекомендації.

Під методологією дослідження конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах її реформування необхідно розуміти вчення про наукові методи пізнання конституційно-правового статусу прокуратури України, що включає систему загальних підходів, принципів, методів, способів і засобів такого пізнання, умови та передумови пізнавальної діяльності, зокрема філософсько-світоглядний і методологічний аналіз з метою наукового пошуку найбільш усвідомленого вибору.

Робиться акцент на використанні діалектичного, системного, історичного, формально-логічного методів, які у своїй сукупності здатні забезпечити якісний аналіз дослідження конституційно-правового статусу прокуратури України в процесі реформування та надати змогу сформулювати неупереджені умовиводи.

Всебічне вивчення руху й розвитку конституційно-правового статусу прокуратури України дає можливість у процесі застосування законів і категорій діалектики усвідомити перетворення, що відбулися в діяльності прокуратури з моменту утворення її як незалежного органу Української держави аж до необхідності застосування гуманістичних принципів її діяльності в сучасному громадянському суспільстві України, а також дослідити проблеми взаємодії цього інституту з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, проблеми організації управління та керівництва централізованою системою органів прокуратури.

Системний метод дозволив провести дослідження суспільних відносин, які є об'єктом дисертаційної роботи, як цілісної системи з її взаємопов'язаними складниками. Методологічна специфіка зазначеного методу дозволяє пізнати алгоритмічний характер процесу становлення системи органів прокуратури України.

Дослідження генези конституційно-правового статусу прокуратури за допомогою історичного методу дозволяє, формулюючи цілі реформи, враховувати помилки, допущені Верховною Радою України на різних етапах втілюваних нею правових реформ, та аналізувати причини їхнього виникнення, що, своєю чергою, допомагає послідовно та повно здійснювати аналіз поняття, функцій, системи та кадрів прокуратури України в процесі її реформування.

У науковій роботі використано ряд формально-логічних методів та прийомів, зокрема: аналізу, синтезу, дедукції, індукції та аналогії, що в свою чергу надає можливість повно та всебічно використати наукові доктрини, сформовані вченими-конституціоналістами при розробці концепції напрямів реформування прокуратури в Україні.

Провідним у науковому дослідженні є метод наукового прогнозування, за допомогою якого проводиться аналіз причинно-наслідкового зв'язку між змінами, що сьогодні зазнає конституційно-правовий статус прокуратури, і наслідками, які настануть у майбутньому.

Розділ 2 «Поняття, функції та кадри прокуратури України в умовах реформування» складається з трьох підрозділів, у яких досліджено поняття конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах її реформування, функції прокуратури України в умовах реформування її конституційно-правового статусу, кадри в системі прокуратури України в умовах реформування її конституційно-правового статусу.

У підрозділі 2.1 *«Поняття конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах реформування»* вирішено такі завдання: а) з'ясовано поняття «прокуратура України»; б) визначено поняття та зміст конституційно-правового статусу прокуратури України; в) розкрито зміст цього статусу в умовах реформування прокуратури України; г) сформульовано висновки й рекомендації.

З огляду на зміст положення Закону України «Про прокуратуру» та ст. 133-1 Конституції України, прокуратура України є незалежним державним інститутом і становить єдину централізовану систему, що в межах свої компетенції та у спосіб, що передбачений Конституцією України та чинним законодавством, а також шляхом виконання покладених на неї Конституцією та законом функцій здійснює діяльність із захисту від неправомірних посягань на права та свободи громадян, інтереси суспільства та держави.

Під конституційно-правовим статусом прокуратури України в умовах її реформування розуміється компетенція єдиної системи органів, що здійснюють встановлені Конституцією України правозахисні функції і характеризуються сукупністю її структурних елементів (завдань, функцій, повноважень, гарантій та відповідальності), забезпечують стабільність та ефективність функційних взаємозв'язків з метою забезпечення верховенства права та визнання людини, її життя і здоров'я, честі й гідності, недоторканності й безпеки найвищою соціальною цінністю.

У підрозділі 2.2 *«Функції прокуратури України в умовах її реформування»* досліджено поняття «функції прокуратури України» та процес їх реформування, сформульовано висновки й рекомендації.

Функціями прокуратури України в процесі її реформування мають бути виключно законодавчо закріплені основні напрями її діяльності, що спрямовані на підтримання: а) публічного обвинувачення в суді; б) організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку; в) представництво інтересів громадян і держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом, г) здійснення нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян. Своєю чергою, їх можна певним чином систематизувати: 1) за джерелом закріплення на: а) конституційні; б) передбачені Законом України «Про прокуратуру»; в) передбачені іншими нормативно-правовими актами; 2) за часом дії: а) постійні; б) тимчасові; 3) за правовою природою: а) власні; б) делеговані.

Під делегованою функцією необхідно розуміти визначений Верховною Радою України тимчасовий напрямок діяльності органів прокуратури, не передбачений ст. 131-1 Конституції України, який поширюється на території, на якій діє особливий правовий режим і полягає у відправленні правосуддя у окремих справах безпосередньо прокурорами.

У підрозділі 2.3 «*Кадри прокуратури України в умовах реформування*» вирішено такі завдання: а) проаналізовано наукові й нормативні джерела щодо поняття елементів системи прокуратури України та її кадрів; б) сформульовано ознаки й визначення поняття реформування системи й кадрів прокуратури України; в) сформульовано висновки й рекомендації.

Під терміном «кадри органів прокуратури» розуміються всі кваліфіковані працівники, до яких, крім прокурорів, необхідно віднести членів Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії, членів Ради прокурорів України, державних службовців, науково-педагогічних працівників. Своєю чергою, «прокурорським корпусом» є сукупність усіх прокурорів органів прокуратури, метою діяльності яких є служіння закону, захист прав і законних інтересів людини, громадянина й держави.

Орган прокуратури України – це організаційно відокремлений колектив посадових і службових осіб, сфера відповідальності якого поширена на відповідну територію, що очолює прокурор, підпорядкований і підзвітний лише вищому прокурору.

Кадровою політикою в органах прокуратури на сьогодні визначено пріоритетний конкурсний порядок заміщення посад прокурорів, що в свою чергу потребує певної корекції шляхом необхідності проходження спеціальної практичної підготовки кандидата в органах прокуратури та теоретичної Тренінговому центрі підготовки прокурорів України як складового елементу освітнього процесу прокурора.

Система прокуратури України в процесі реформування – це цілісний комплекс взаємозалежних органів, що функціонують на засадах верховенства права, законності, територіальності відповідно до адміністративно-територіального устрою країни і включають: Офіс Генерального прокурора, обласні прокуратури, окружні прокуратури, Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру та спеціалізовані прокуратури. Тобто, система прокуратури України в розумінні ст. 7 Закону України «Про прокуратуру» становить сукупність органів прокуратури, які взаємодіють та об'єднані загальними цілями, завданнями й функціями.

З огляду на принцип єдності і взаємодоповнюваності, на підставі якого функціонує прокуратура України, до системи її органів запропоновано включити також орган, що здійснює дисциплінарне провадження, орган прокурорського самоврядування, Тренінговий центр прокурорів України.

Розділ 3 «Система прокуратури України в умовах реформування» складається з трьох підрозділів, у яких досліджено конституційно-правовий статус Офісу Генерального прокурора, обласні й окружні прокуратури, спеціалізовані прокуратури України.

У підрозділі 3.1 «Офіс Генерального прокурора України» в результаті дослідження вирішено такі завдання: а) узагальнено праці вітчизняних і зарубіжних учених щодо Офісу Генерального прокурора та її очільника, охарактеризовано їхній зміст; б) сформульовано пропозиції щодо напрямів реформування Офісу Генерального прокурора, діяльності її очільника; в) сформульовано висновки й рекомендації.

Вивчення праць вітчизняних і зарубіжних учених щодо напрямів реформування діяльності Генеральної прокуратури України та її очільника (у сучасних умовах після 19.09.2019 р.) дає можливість визначити такі напрями діяльності Офісу Генерального прокурора: 1) визначення незалежного аудиту як єдиної можливої форми контролю за її діяльністю; 2) чітке законодавче закріплення вимог до кандидата на пост Генерального прокурора, зміна порядку заміщення його посади, 3) конституційно-правове визначення форм, методів та способів координації органів прокуратури України з іншими правоохоронними органами та комунікації з органами державної влади; 4) встановлення дієвої системи підвищення професіоналізму прокурорів, а також відповідне корегування кадрової політики; 5) підвищення рівня морально-етичних цінностей та засад доброчесності в діяльності системи органів прокуратури України.

Запропоновано процедуру призначення на посаду чи звільнення з посади Генерального прокурора Президентом України за згодою ВР України. Здійснення цієї конституційної процедури, на нашу думку, слід реалізувати на підставі подання всеукраїнської конференції прокурорів або за результатом проведення таємного електронного голосування серед усіх прокурорів, що сприяло б деполітизації та підвищенню рівня незалежності найвищої посади в системі органів прокуратури.

Проаналізовано процес атестації прокурорів прокуратури України та її результати. Прогнозуються негативні наслідки для прокуратури України за результатом розгляду судових позовів звільнених прокурорів про поновлення їх на посадах та причини, що цьому сприяли; пропонуються рекомендації щодо їх усунення.

У підрозділі 3.2 «Обласні та окружні прокуратури України» досліджено: а) етапи реформування обласних та окружних прокуратур; б) основні напрями їхнього реформування; в) сформульовано висновки та рекомендації.

Аналізуючи виконання окружними та обласними прокуратурами конституційних функцій, дисертант доходить логічного висновку, що саме на ці органи прокуратури покладено основний конституційний обов'язок реального забезпечення прав і свобод людини та захисту інтересів держави на адміністративній території, що перебуває під їхньою юрисдикцією.

Вказано на пріоритетність для окружних та обласних прокуратур виконання конституційної функції організації і процесуального керівництва досудовим розслідуванням, яка за результатом досудового розслідування переходить в іншу – підтримання публічного обвинувачення. Зроблено висновок щодо реформування конституційно-правового статусу обласних та окружних

прокуратур України й окреслено такі завдання: 1) утворення незалежних органів прокурорського самоврядування; 2) визначення порядку моніторингу доброчесності прокурорів; 3) розробка ефективних критеріїв оцінки якості роботи прокурора та оптимального розподілу навантаження; 4) удосконалення Закону України «Про прокуратуру»; 5) осучаснення методів взаємодії з громадськістю; 6) приведення соціальних гарантій прокурорів у відповідність із вимогами законодавства 7) посилення ролі аналітики в діяльності прокурорів: 8) цифровізація прокурорської діяльності.

У підрозділі 3.3 «Спеціалізовані прокуратури України»: а) досліджено праці вчених щодо спеціалізованих прокуратур України; б) визначено та розкрито зміст реформування регіональних та гарнізонних прокуратур; в) сформульовано висновки й рекомендації щодо реформування конституційно-правового статусу спеціалізованих (військових) прокуратур.

До прийняття Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. специфіка діяльності прокуратур з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері полягала в тому, що режим, у якому вони функціонували, не був адаптований до умов воєнного стану, що призвело до негативних наслідків у 2014 році та виявилось в тотальному порушенні військового законодавства на підприємствах оборонного комплексу, у військових формуваннях та при закупівлі товарів, наданні робіт та послуг для забезпечення обороноздатності держави.

Реалізуючи конституційні функції, Спеціалізована прокуратура передусім має бути сфокусована на питанні забезпечення принципу верховенства права шляхом приведення у стан законності правовідносин, що сформувалися під впливом порушення прав людей на мир.

ВИСНОВКИ

У висновку щодо конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах її реформування узагальнено результати дослідження, сформульовано пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання прокуратури та підвищення ефективності її функціонування. Наведено основні результати дослідження:

1. Науковий доробок вітчизняних науковців з проблеми конституційно-правового статусу прокуратури України в умовах її реформування хронологічно поділено на два періоди, зокрема, дослідження до 2014 року, тобто до прийняття Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. і в подальший період. Дослідниками першого періоду було зроблено досить багато щодо вивчення та вдосконалення конституційно-правового регулювання діяльності органів прокуратури України. Опрацьовані наукові роботи дають підстави говорити про те, останні двадцять дев'ять років реформа органів прокуратури відверто імітувалася та саботувалася, хоча теоретики та практики не тільки безперервно аналізували проблемні питання конституційно-правового статусу прокуратури, а й формували концептуальні шляхи її реформування.

Щодо наукових досліджень другого періоду, то всіх їх об'єднує спільна позитивна риса, а саме те, що переважна більшість їхніх робіт була сфокусована на пошуці оптимальної моделі функціонування прокуратури в Україні. Серед названих наукових джерел виокремлюють: дисертації і монографії; підручники й посібники; наукові статті, доповіді й повідомлення на конференціях та круглих столах; науково-практичні коментарі нормативно-правових актів тощо.

2. Нормативно-правові джерела конституційно-правового статусу прокуратури України – це Конституція України та система ратифікованих міжнародних договорів, законів, а також підзаконних нормативно-правових актів, що закріплюють, регулюють і охороняють конституційно-правовий статус прокуратури України, поділяються на зовнішні і внутрішні та утворюють правове поле для функціонування прокуратури України. Систематизовано нормативно-правові джерела, які закладають конституційно-правову базу з реформування прокуратури в Україні. Прийнятий 14 жовтня 2014 р. Закон України «Про прокуратуру» відкрив новий етап реформування прокуратури України. Внесені Законом України від 2 червня 2016 р. зміни до Конституції України щодо правосуддя актуалізували питання уніфікації судових органів та органів прокуратури, що, своєю чергою, зумовлює необхідність розбудови органів прокурорського самоврядування як запоруку підвищення рівня незалежності прокурорів з урахуванням досвіду органів судового самоврядування – негативного й позитивного. Зміни, що були внесені до Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. законом від 19 вересня 2019 р., вплинули на переосмислення системи прокуратури України.

3. При розробці методології дослідження прокуратури України в умовах її реформування в сучасній правовій науці використовується певний набір наукових підходів, засобів та способів. Зокрема, системний підхід застосовується через поєднання трьох основних складових: 1) структурного підходу, який передбачає дослідження складу органів прокуратури, співвідношення підсистем і системи в цілому, динаміки структур і цілого; 2) функціонального підходу, який фокусує увагу на специфіці змісту управлінської діяльності; 3) цілісного підходу, який вивчає не лише склад і структуру, а й відносини, що існують між складовими об'єкта та між частинами і цілим, тобто вивчає не лише в статичній, а й в динамічній формі; передбачає дослідження розвитку прокуратури як цілісної системи.

4. Під конституційно-правовим статусом прокуратури України в умовах її реформування розуміється єдина система прав, обов'язків і відповідальності органів прокуратури, що здійснюють встановлені Конституцією України функції, характеризуються сукупністю її структурних елементів (завдань, функцій, компетенцій, гарантій), забезпечують стабільність та ефективність функційних взаємозв'язків з метою забезпечення верховенства права та визнання людини, її життя і здоров'я, честі й гідності, недоторканності й безпеки найвищою соціальною цінністю. Відповідно до змісту конституційно-правового статусу прокурора України в умовах її реформування передусім входять права, обов'язки, відповідальність і гарантії.

5. Конституційно-правові джерела реформування функцій органів прокуратури України на сьогодні складають Конституція України, зокрема її розділ «Правосуддя», Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року із змінами 19 вересня 2019 року та міжнародні правові акти, згоду на обов'язковість яких в Україні надала ВР України. Важливе місце у формуванні вітчизняної правової бази з реформування органів прокуратури України займають висновки та рекомендації Венеціанської комісії.

Відповідно під реформуванням функцій прокуратури розуміється приведення їх у відповідність до вимог Основного Закону з урахуванням рекомендацій Ради Європи, викладених у висновках Венеціанської комісії, історичного досвіду та національних особливостей. Необхідно вирішити актуальну доктринальну та нормотворчу проблеми щодо уніфікації нормативного закріплення змісту конституційних функцій прокуратури шляхом приведення положення ст. 2 Закону України «Про прокуратуру» у відповідність зі ст. 131-1 п. 9 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України.

6. Законом України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. закріплено її кадрову політику. Кадри в структурі прокуратури України зазнали значних змін.

Кадровою політикою в органах прокуратури на сьогодні визначено пріоритетний конкурсний порядок заміщення посад прокурорів. Як альтернативу пропонуємо керівнику органу прокуратури самостійно визначати строк зайняття посади процесуального асистента, а після зарахування до резерву – ще впродовж 2 – 6 місяців буде проводитись спеціальна підготовка майбутніх прокурорів у Тренінговому центрі прокурорів України.

Рекомендуємо Генеральному прокурору, перед прийняттям рішення про звільнення прокурора з займаної посади, проводити аудит виконаної прокурором роботи, що, своєю чергою, знизило б шанси поновитися на посаді прокурору, який не пройшов атестацію, тобто мінімізувати ризики констатації судами фактів порушення конституційних прав прокурорів на працю.

7. Аналізуючи стан реалізації Офісом Генерального прокурора конституційних функцій прокуратури, приходимо до висновку про те, що їхня низька результативність зумовлена високим політичним втручанням на інституцію цілому та на її керівника загалом. Тому, основними напрямками реформування Офісу Генерального прокурора ми пропонуємо вважати такі: 1) визначення незалежного аудиту як єдиної можливої форми контролю за її діяльністю; 2) Чітке законодавче закріплення вимог до кандидата на пост Генерального прокурора, зміна порядку заміщення його посади, 3) конституційно-правове визначення форм, методів та способів координації органів прокуратури України з іншими правоохоронними органами та комунікації з органами державної влади; 4) встановлення дієвої системи підвищення професіоналізму прокурорів, а також відповідне корегування кадрової політики; 5) підвищення рівня морально-етичних цінностей та засад доброчесності в діяльності системи органів прокуратури України.

Також з метою мінімізації політичного впливу на діяльність Генерального прокурора пропонується змінити механізм заміщення найвищої посади в системі

органів прокуратури. Перший варіант, більш консервативний, сформований на підставі аналогії з порядком заміщення адміністративних посад у судових органах. Відповідно Генеральний прокурор міг би обиратися на Всеукраїнській конференції прокурорів. Другий варіант, більш прогресивний, сформований на підставі тенденцій цифровізації країни й передбачає порядок обрання Генерального прокурора всім корпусом шляхом електронного голосування за допомогою цифрового підпису, якій є у всіх прокурорів.

8. Узагальнюючи стан забезпечення обласними та окружними прокуратурами принципу верховенства права та визнання людини, її життя і здоров'я, честі й гідності, недоторканності й безпеки найвищою соціальною цінністю відзначаємо доволі низький рівень ефективності реалізації зазначеними органами прокуратури своїх компетенцій, що в тому числі обумовлено перебуванням органів прокуратури в статусі моделі «перехідного періоду», яка ще не стала правозахисним інститутом, негативно впливає на концентрацію зусиль прокурорів при виконанні ними функцій прокуратури, що в свою чергу призводить до низького рівня забезпечення принципу верховенства права у правовідносинах, на яких розповсюджується компетенція прокуратур.

З метою оптимізації конституційно-правового статусу обласних та окружних прокуратур пропонуємо таке: 1) утворення незалежних органів прокурорського самоврядування; 2) визначення порядку моніторингу доброчесності прокурорів; 3) розробка ефективних критеріїв оцінки якості роботи прокурора та оптимального розподілу навантаження; 4) удосконалення Закону України «Про прокуратуру»; 5) осучаснення методів взаємодії з громадськістю; 6) приведення соціальних гарантій прокурорів у відповідність до вимог законодавства; 7) посилення ролі аналітики в діяльності прокурорів; 8) цифровізація прокурорської діяльності.

9. Розглядаючи правозахисну активність спеціалізованих (військових) прокуратур за останні п'ять років усвідомлюємо, що головною обставиною, що виправдовує їхнє існування є необхідність протидії іноземній інтервенції правовими методами, а основною метою її діяльності у розрізі реалізації визначеного ст. 3 Конституції України засадничого принципу, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю має бути збереження життя українського військовослужбовця.

Для удосконалення роботи Спеціалізованої прокуратури у сфері нагляду за кримінальними провадженнями про військові злочини та у сфері оборонно-промислового комплексу пропонуємо таке: 1) з метою оптимізації претензійної роботи реалізувати правовий експеримент щодо вповноваження військового прокурора правом вносити превентивний акт рекомендаційного характеру – прокурорське застереження; 2) у межах реалізації функції організації і процесуального керівництва досудовим розслідуванням вповноважити військового прокурора за результатом проведення досудового розслідування надати право військовому прокурору вносити обов'язковий для розгляду органами державної влади та місцевого самоврядування акт – подання про

усунення причин і умов вчинення злочину; 3 у межах кримінального провадження наділити військового прокурора правом призначати перевірки; 4) законодавчо закріпити право військового прокурора оскаржувати судові рішення у справах про вчинення адміністративних правопорушень військовослужбовцями; 5) вивести військового прокурора з системи подвійного підпорядкування Генеральному прокурору та Міністру оборони України; 6) у межах реалізації своїх функцій надати право здійснювати міжнародне співробітництво, зокрема з міжнародними правовими (судовими) інститутами, що здійснюють переслідування осіб, відповідальних за геноцид, воєнні злочини і злочини проти людяності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Скибенко О.І. Проблема реформування діяльності органів прокуратури України у вітчизняній юридичній науці. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 18: Економіка і право. 2015. Вип. 30. С. 139-144.

2. Скибенко О. Еволюція конституційно-правових засад діяльності прокуратури в Україні: *Порівняльно-аналітичне право*. Електронне наукове фахове видання. 2015. № 5. С. 83-86. Режим доступу: <http://www.pap.rn.ua/mdex.php/arhiv-vidannja>

3. Скибенко О.І. Проблеми реформування правового статусу органів прокуратури України на сучасному етапі. *Вісник Запорізького національного університету*. Серія: Юридичні науки. 2016. № 2. С. 14-20.

4. Скибенко О. Проблеми реформування функцій прокуратури України в механізмах судочинства та забезпечення законності. *Підприємництво, господарство і право* :науково-практичний господарсько-правовий журнал. 2016. № 6. С. 188-192.

5. Скибенко О.І. Наукові джерела дослідження конституційно-правового статусу прокуратури України. *Право і суспільство*. 2019. № 4. С. 50-56.

6. Скибенко О.І. Методологія дослідження конституційно-правового статусу прокуратури України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 4. С. 33-37.

7. Скибенко А.И. Использование международного опыта в сфере реформирования органов прокуратуры Украины. *Legeasi Viata («Закон и Жизнь»)*, международный научно-практический журнал. Республика Молдова. 2016. № 4/2. С. 65-67.

8. Скибенко О.І. Основні проблеми правової визначеності місця прокуратури в системі українського правосуддя. *Правові реформи в Україні: реалії сьогодення*: матеріали VII всеукраїнської науково-теоретичної конференції. Присвяченої Дню юриста України (Київ, 29 жовтня 2015 р.). К. 2015. Ч. 2. С. 25-27.

9. Скибенко О.І. Нормативні джерела дослідження конституційно-правового статусу прокуратури України. *Проблеми вдосконалення правового забезпечення*

прав та основних свобод людини і громадянина: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (м. Запоріжжя, 21-22 червня 2019 року). З., 2019. С. 59-62.

10. Скибенко О.І. Нормативні джерела дослідження конституційно-правового статусу прокуратури України. *Особливості розвитку публічного та приватного права в Україні: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м. Харків, 19–20 липня 2019 р.). Х., 2019. С. 20-22.

11. Скибенко О.І. Міжнародні договори як джерела дослідження конституційно-правового статусу прокуратури України. *Національні та міжнародні стандарти сучасного державотворення: тенденції та перспективи розвитку: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (м. Харків, 2–3 серпня 2019 р.)* Х., 2019. С. 37-40.

АНОТАЦІЯ

Скибенко О.І. Конституційно-правовий статус прокуратури України в умовах реформування. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право. – Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2021.

Дисертаційну роботу присвячено процесу реформування прокуратури України як невід’ємного складника реформування всієї системи правоохоронних органів нашої держави. Основний акцент у дисертації робиться на процесі реформування конституційно-правового статусу органів прокуратури України.

Ми прийшли до висновку, що віднесення прокуратури до системи судової влади є логічним з погляду чинного українського законодавства. Однак, головне, що слід мати на увазі, вирішуючи питання про віднесення прокуратури до системи судової влади, – це безумовна вимога одночасного наближення і судової влади, і прокуратури до європейських стандартів.

Ключові слова: органи прокуратури, Закон України «Про прокуратуру», Генеральний прокурор, регіональні прокуратури, місцеві прокуратури, реформа, конституційно-правовий статус, військова прокуратура, Верховна Рада України, Кримінальний процесуальний кодекс України, функції прокуратури України.

АННОТАЦИЯ

Скибенко А.И. Конституционно-правовой статус прокуратуры Украины в условиях реформирования. – *На правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.02 – конституционное право; муниципальное право. – Национальная академия внутренних дел. Киев, 2021.

Диссертационная работа посвящена процессу реформирования прокуратуры Украины как неотъемлемой составляющей реформирования всей системы правоохранительных органов нашего государства. Основной акцент в работе

делается на процессе реформирования конституционно-правового статуса органов прокуратуры Украины.

Мы пришли к выводу, что отнесении прокуратуры к системе судебной власти, – это безусловное требование одновременного приближения и судебной власти, и прокуратуры к европейским стандартам.

Ключевые слова: органы прокуратуры, Закон Украины «О прокуратуре», Генеральный прокурор, региональные прокуратуры, местные прокуратуры, реформа, конституционно-правовой статус, военная прокуратура, Верховная Рада Украины, Уголовный процессуальный кодекс Украины, функции прокуратуры Украины.

SUMMARY

Skybenko O.I. Constitutional – Legal Status of the Prosecutor's Office of Ukraine under the conditions of reform. – *Qualifying scientific work on the rights of manuscripts.*

Dissertation for obtaining the degree of Doctor of Philosophy and Law (Candidate of Sciences) in specialty 12.00.02 – Constitutional Law; Municipal Law – National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2021.

The dissertation is devoted to the process of reforming the Prosecutor's Office of Ukraine, as an integral part of reforming the entire law enforcement system of our country. The main focus of the work is on the process of reforming the constitutional and legal status of the Prosecutor's Office of Ukraine. There was an urgent need to reform the modern Ukrainian prosecutor's office, taking into account high European and world standards for the protection of human rights and freedoms. It became apparent that the functions, rights and powers of the prosecutor's office, inherited from the repressive Soviet totalitarian system, did not make it possible to transform the prosecutor's office into an institute for the protection of the interests of the state and citizens. As a result of the analysis of a wide range of scientific and regulatory sources, we have come to the conclusion that the constitutional and legal status of the prosecutor's office in Ukraine means the legal regime of the public-legal position of the prosecutor's office, which is conditioned by national, historical and international experience, characterized by a set of structural elements (tasks, functions, functions) , competence, legal personality, system, guarantees and responsibilities), which are defined by the Constitution of Ukraine and the laws of Ukraine and ensure stability and effective Number of functional relationships between both bodies of the prosecutor's office and other government agencies. It is logical that the prosecutor's office belongs to the judiciary system from the point of view of current Ukrainian legislation. However, the main thing to keep in mind when deciding whether a prosecutor's office is to be included in the judiciary is the unconditional requirement for both the judiciary and the prosecutor's office to converge to European standards.

At different times, such well-known constitutionalists as S. Alpert, D. Bakaev, O. Bandurka, M. Bidenko, I. Vernydubov, V. Gusarov, V. Dolezhan, M. Kosyuta, M. Mychko were concerned with this issue. M. Rudenko, V. Sapunkov, V. Tatsiy, O.

Tolochko P. Shumsky, each of whom contributed to the development of constitutional law in general and to the study of the constitutional and legal status of the prosecutor's office in Ukraine in particular. The doctrinal provisions developed by the above-mentioned scholars formed the basis of our dissertation research.

The urgency of the research topic is due to the fact that today, there is an urgent need to reform the modern Ukrainian prosecutor's office taking into account high European and world standards for the protection of human rights and freedoms.

It is obvious that the set of functions that the prosecutor's offices of independent Ukraine inherited from the USSR prosecutor's office did not make it possible to transform the prosecutor's office into a European-style human rights institution.

Therefore, it is very important to address these issues at the constitutional and legal level, in particular the constitutional and legal basis for reforming the legal status, functions and competencies of the prosecutor's office in order to bring it closer to the models and standards of European countries and humanize its work.

Regarding the use of international experience in prosecutorial reform, it should be noted here that no universal models have been developed in the world today to effectively organize prosecutorial activities. However, international experience proves that in every country where legal reforms are being implemented, one has to make the difficult choice of finding the best solutions. At the same time, it is considered a grave mistake to attempt to redesign the prosecutorial system of one country on the principle of another. Therefore, in order not to be mistaken and to succeed, it is necessary that any established prosecutorial system be compatible with the culture and history of their country.

Key words: Prosecutor's Offices, Law of Ukraine "On Prosecutor's Office", Prosecutor General of Ukraine, regional prosecutor's offices, local prosecutor's offices, reform, constitutional and legal status, Military Prosecutor's Office, Verkhovna Rada of Ukraine, Criminal Procedure Code of Ukraine, functions of the Prosecutor's Office of Ukraine.